Η βελανιδιά, ο παραθεριστής και τα φωτοβολταϊκά (Καραποστόλης Βασίλης, καθηγητής Πολιτισμού και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 2 Αυγούστου, 2017

Αυτό το καλοκαίρι δεν μπορούμε να 'μαστε απλώς παραθεριστές. Δεν μπορούμε να περάσουμε ξώφαλτσα δίπλα στη φύση. Είναι ανάγκη να πάρουμε κάποια διδάγματα απ' ό,τι μας ξεπερνάει και μας αγκαλιάζει ταυτόχρονα. Είμαστε μέρος της φύσης. Αυτά δεν λένε στους μαθητές τα βιβλία; Όμως, τι είδους μέρος του όλου είμαστε, αφού δεν ξέρουμε τι να κάνουμε μέσα στο όλον;

Η ύπαιθρος μας γνέφει, μας κάνει πράσινα σινιάλα, αλλά εμείς μαγκωνόμαστε, λες και τα σήματα έρχονται από εξωγήινα πλάσματα. Ο σύγχρονος παραθεριστής οπισθοχωρεί μπροστά σε τέτοια καλέσματα. Υπάρχουν μάλιστα στιγμές που το θρόισμα των φύλλων, το λίκνισμα του κλωναριού, το πέταγμα ενός πουλιού να του φαίνονται τόσο άσχετα με τις προσωπικές υποθέσεις του, ώστε να κλείνει τα παντζούρια του παραθύρου του για να βουλιάξει στη δική του, την αποκλειστικά ανθρώπινη ησυχία του.

Αλλά το να έχεις στις βαλίτσες σου τις υποθέσεις σου και το να θέλεις να βρεις την ησυχία σου, είναι πράγματα ασυμβίβαστα μεταξύ τους.

Παρ' όλα αυτά, έξω από το παράθυρο ο άνεμος εξακολουθεί να πνέει, και τα νυχτοπούλια επιμένουν κάτι να λένε. Εάν ο παραθεριστής άκουγε τι διαμηνύουν, εάν ήθελε ν' ανοίξει τ' αυτιά του και ν' ακούσει αυτούς τους ήχους που άνοιγαν πάντα τις πύλες της νύχτας, εάν το μυαλό δεχόταν ν' αφεθεί σε ότι αινιγματικό υπάρχει γύρω του, τότε πραγματικά θα λέγαμε ότι το καλοκαίρι αρχίζει να ρέει στις φλέβες τού ανθρώπου.

Η ώρα του καλοκαιριού

Υπάρχει λοιπόν εμπλοκή στον εγκέφαλο, εμπλοκή στο νευρικό σύστημα. Όλος ο οργανισμός σφίγγεται πάνω στις συνήθειές του, αρνείται να λυθεί. Το πρόβλημα του σύγχρονου παραθεριστή δεν είναι άλλο από μια δυσκολία στην αυτοεγκατάλειψη. Του είναι αδύνατο να παραδώσει τον εαυτό του σε δυνάμεις που δεν τις γνωρίζει καλά. Τι είναι γι' αυτόν όλα τούτα τα φυτά και τα ζώα τριγύρω;

Είναι ένας κόσμος που πιθανόν υπακούει σε νόμους, αλλά ο επισκέπτης της εξοχής έχει μάθει ότι οι νόμοι που διέπουν τη ζωή αυτών των πλασμάτων διαφέρουν από τους νόμους, τους οποίους ο ίδιος «κατασκευάζει» για να ρυθμίζουν τις σχέσεις με τους ομοίους του.

Ο άνθρωπος είναι για να κατασκευάζει, η φύση είναι για να υπάρχει. Έτσι είπαν. Αλλά τι γίνεται όταν ο άνθρωπος νιώσει την ανάγκη να υπάρχει, χωρίς να φτιάχνει απολύτως τίποτα; Όταν δεν θέλει πια ο δραστήριος να είναι δραστήριος;

Μια έντονη διάθεση μπορεί τότε να γεννηθεί. Είναι η ώρα του καλοκαιριού. Με όλους τους ιστούς του, με όλες τις ίνες του το κορμί παρακαλάει τον εγκέφαλο να του επιτρέψει να ξαπλώσει καταγής, να κυλιστεί στο χώμα, να μείνει εκεί ακίνητο. Τι λύτρωση!

Θα ήταν ευλογία εάν ο καθένας μπορούσε να αφεθεί έτσι, κολλημένος σα σαλιγκάρι πάνω σ’ αυτό το φλοιό που αποκάτω του τρίβονται πετρώματα, σχηματίζονται κρύσταλλοι, αναμειγνύονται κοχλαστά υγρά.

Στο βάθος ο βρασμός, στην επιφάνεια η ηρεμία. Το κορμί του ξαπλωμένου παίρνει μέσα του και τα δύο στοιχεία, κι αυτό είναι τελικά το δώρο της φύσης. Να μαθαίνει κανείς ότι η τάξη είναι καρπός του αγώνα και ότι κανένας αγώνας δεν έχει τη βιασύνη για σύμβουλο.

Λείπουν τα φαντάσματα, όχι η φαντασία

Ας μείνουμε εκεί που βρισκόμαστε, με την πλάτη στο χώμα. Το συνηθίζαμε όταν ήμασταν μικροί, ύστερα το θεωρήσαμε παιδιάρισμα. Γυρίζουμε λίγο το κεφάλι. Τι βλέπουμε; Τίποτα δεν ανυπομονεί. Τίποτα δεν λουφάζει. Όλα κινούνται, όλα αναπνέουν, όλα δρουν σύμφωνα με τον εσωτερικό τους ρυθμό. Χορτάρια, ζουζούνια, έντομα. Ο βόμβος τους είναι ένα κουκούλι μέσα στο οποίο μπορείτε, αν θέλετε, να χωθείτε, κλείνοντας τα μάτια.

Η παιδική μας μνήμη, μας διαβεβαιώνει ότι δεν θα πάθουμε τίποτα εάν βυθισθούμε σ’ αυτή την ύπνωση που οδηγεί σε μονοπάτια σκιερά, παράξενα. Κρατήστε τα μάτια κλειστά. Βρισκόσαστε ανάμεσα στην ονειροπόληση και την αγαλλίαση.

Ένα φύλλο πέφτει πάνω στο πρόσωπό σας. Άγγιγμα ανάερο, μια θωπεία στο κουρασμένο μέτωπο. Απαλά, ψιθυριστά όσα βλασταίνουν και όσα φτερουγίζουν εκεί κοντά, σας υποδέχονται, επιτέλους, σαν κάποιο αφοπλισμένο στρατιώτη που δεν βλέπει πια τον λόγο να οχυρώνεται στον εαυτό του, να κρύβεται ολόκληρος μέσα στην κάννη του τουφεκιού του.

Μέχρι τώρα οσμιζόταν διαρκώς απειλές. Όμως τώρα, είναι χωρίς όπλα και χωρίς διάθεση να πολεμάει φαντάσματα. Λείπουν τα φαντάσματα, όχι όμως και η φαντασία. Γιατί το δώρο που του έκανε η φύση περιλαμβάνει εκτός από τη βαθιά ανάπαυση και τη διέγερση της φαντασίας του.

Μάθαμε να αγαπάμε τη σκουριά

Όποιος μένει αδρανής, γερμένος πάνω στο χώμα, διαποτίζεται αργά-αργά με τους χυμούς εκείνους που κάνουν τους μύστες να μεθούν, να ξαναβρίσκουν μια διόραση που όσο περπατούσαν και όσο δούλευαν τους ήταν απαγορευμένη. Τώρα όμως βλέπουν διαφορετικά! Βλέπει ο οδοιπόρος που ξεκουράζεται κάτω από ένα δέντρο πως οι ρίζες του δέντρου αποτελούν τα κάτω άκρα ενός σώματος που το πάνω μέρος του είναι ο κορμός, και οι φυλλωσιές στα κλαδιά είναι η κόμη μιας ελκυστικής γυναίκας.

Κάτω από τα κλειστά του βλέφαρα ξαναγράφεται εκείνο το διήγημα του Παπαδιαμάντη με το αγόρι που το μαγνήτιζε μια βελανιδιά. Κάποτε, είδε στον ύπνο του το δέντρο να παίρνει ανθρώπινη μορφή, να αποκτά φωνή και να του αναγγέλλει πως εάν ποτέ θελήσει κανείς να το αφανίσει, θα υποστεί βαριές συνέπειες.

Το παιδί μεγάλωσε και ξενιτεύτηκε. Μετά από χρόνια, επιστρέφοντας πέρασε και από το μέρος εκείνο του προσκυνήματός του. Η βελανιδιά είχε χαθεί. Τον πληροφόρησαν πως ένας συγχωριανός του την είχε κόψει και πώς πολύ σύντομα στη συνέχεια βρήκε ο ίδιος άσχημο τέλος…

Ιδού μια ιστορία από τα παλιά. Μήπως παραμιλάμε μες το ντάλα μεσημέρι; Μήπως η κρίση μάς χτύπησε κατακέφαλα; Ναι, μπορεί κάποιοι να πουν ειρωνικά ότι υπάρχουν και τέτοια συμπτώματα, πως μετά την αποτυχία της λογικής έρχονται τα παραμύθια, τα πνεύματα και οι παραισθήσεις. Η ορθοφροσύνη μερικών είναι πιο πνιγηρή και από καύσωνα σε βαλτότοπο.

Εμείς θα τους αγνοήσουμε και θα προτιμήσουμε να δροσιστούμε, ακολουθώντας τον Σκιαθίτη ρεμβαστή. Στο νου μας, η χώρα μας παίρνει το σχήμα μιας γέρικης βελανιδιάς. Και σκεφτόμαστε, ότι αν το τσεκούρι των αλλαγών την κόψει για να στηθούν ανεξέλεγκτα στη θέση της φωτοβολταϊκά, εάν τον ήλιο τον έχουμε μόνο για να ζεσταίνει μέταλλα, τότε θα έλθει οπωσδήποτε και η εκδίκηση από τη μεριά του δέντρου.

Το ξύλο δεν θα πάψει να διεκδικεί τη ζωή απ’ το αλουμίνιο. Και είναι πολύ πιο ανθεκτικό απ’ αυτό, μην το ξεχνάμε. Φαίνεται πως χρειάζονται και οι θρύλοι για να καταλάβουν κάποιοι σήμερα ότι ταυτίστηκαν με αυτό που τους φθείρει, πως έφθασαν να αγαπάνε την ίδια τους τη σκουριά.

(Πηγή: stavroslygeros.gr*)*